

tot vergaderzalen, er komen kantooruimten met winketten, etc. In 1923 worden de gebouwen overgenomen door de daartoe gestichte maatschappij "Het Volk" die er naderhand nog talrijke transformaties liet uitvoeren en het uitbreidde langs de kant van de Ravensteinstraat.

Bibliografie

- De Potter, Gent van den oudsten tijd tot heden, dl. VII, blz. 242 e.v.
- Artikel van Pierre Kluyskens in "De Gentenaar" van 4 december 1955.
- "Het grootste Herenhuis te Gent". Artikel in "Palmarès" (datum onbekend)
- V.Fris, Histoire de Gand.
- "De Poel, geschiedenis van een Gebouw, geschiedenis van een Beweging". Brochure uitgegeven door de VZW "Lokalen Het Volk".

H.C.

*** **

VRAAG EN ANTWOORD

VRAAG NR. 24 van H. Collumbien

In "De Gentenaar" van 27 november 1972 laat Pierre Kluyskens in een artikel, getiteld "De bewogen lotgevallen van de Sint-Pietersabdij", John of Gaunt, de zoon van Edward III geboren worden in de Sint-Pietersabdij.

Nochtans, in het onvergetelijk klank- en lichtspel dat een 10-tal jaren geleden doorging in de St-Baafsabdij, kwam er een evocatie van de geboorte van John of Gaunt aldaar.

Hebben de 2 abdijen ook over dàat nog getwist?

Kan iemand ons soms vertellen wààr Filippina nu precies deze zoon ter wereld bracht?

VRAAG NR. 25 van Ch. Fassin

In een rekening van een openbare dienst in dato 1783 worden cijfers vermeld zonder aanduidingen van munt, bv. 2.627.13.03.

Het geldt hier waarschijnlijk Oostenrijkse Florijnen?

Welk was de onderverdeling van de Florijn en de respektievelijke waarden van deze munten in Belgisch goud geld, waarde 1914?

VRAAG NR. 26 van ir. R. Roels

In het werk van Felix de Vigne "Moeurs et usages des corporations de métiers de la Belgique et du Nord de la France" uitgegeven te Gent in 1857, komt een afbeelding voor van het Groot Vleeshuis, nl. de voorzijde en de zijde langs

de Groentenmarkt. Voor wat deze laatste betreft, zien we twee rijen vensters (15 per rij). Op het dak komen 8 dakvensters voor, naar boven spits toelopend.

De huidige zijgevel van het Vleeshuis vertoont echter slechts een gelijkvloers of benedenverdieping, en onmiddellijk daarop het sterk hellend dak waarin 15 vensters elk gevat in een trapgeveltje. De vraag is nu: werd bij de restauratie in 1912 het originele bouwplan gevolgd, zodat de huidige zijgevel de resultante is van dit teruggrijpen naar het initiële gevel- uitzicht, of was er een andere motivering die de bouwkundige ertoe aanzette aan het Vleeshuis zijn huidig aspect te geven?

VRAAG NR. 27 van J. Dhondt

Aan de Stropkaai splitst de Schelde zich, enerzijds in de richting van de binnenstad, anderzijds in de richting van de Keizersvest, langsheen de F. De Goedekaai. Naar ik vernomen heb zou deze laatste richting een kunstmatige scheldearm zijn die reeds uit de middeleeuwen dateert. Feit is dat de tip die aldus gevormd werd door de splitsing van beide scheldearmen (F. De Goedekaai en Ter Platen) een historisch belangrijke plaats moet zijn.

Vraag: - waarom en wanneer werd die kunstmatige scheldearm gegraven?

- welke gebouwen werden in de loop der eeuwen neergezet op de landstrook tussen de F. De Goedekaai en Ter Platen?

VRAAG NR. 28 van J. Dhondt

Wie kan een uitvoerig relaas geven over het ontstaan, het bestaan en de verdwijning van de Gentse zoölogie?

Antwoorden, waarvoor onze oprechte dank, sturen p.a. Rabotstraat 10, 9000 GENT.

ANTWOORD op vraag nr. 21 van H. Collumbien door M. van Wese-mael

Du choc des idées... Enz. Onze vriend en voorzitter, de heer G. Hebbelynck, zal het wel bij het rechte eind hebben als hij erop wijst (G.T. blz. 191) dat Heemers een volksetymologische vervorming is van Heemskinderen.

Als ik op die straatnaam-affaire meen te moeten terugkomen is het om te trachten nog wat meer "lumièr" op het tamelijk duister geval te laten "jaillir", want zo klaar als pompwater lijkt mij dit geval alles behalve.

Laten we eerst en vooral proberen vast te stellen waar de hostelrye De Vier Heemers = herberg De Vier (H)eemers gelegen was.

N. Herckhaert tekent in zijn door de heer Hebbelynck aangehaalde "Oude Vlaamse herbergnamen" inderdaad aan: 1689 tegenover het belfort nevens de achterdeure van de hostelrye genaemt de vier heemers. Doch in dezelfde reeks aantekeningen vinden we onder het trefwoord 's Hertogenbos(ch): ten voorhoofde inde cortryckstraete, haudende den hoeck naer de parade

plaetse daer hier te vooren voor teecken uytgesteken heeft s' hertogenbosch ende nu de vier heemers... (RAG.Rv.VL.8340/70).

Deze informatie is niet alleen een kwart eeuw ouder dan de hoger aangehaalde, ze biedt ons heel wat stof tot nadenken. Wat ik in G.T. op blz. 194 (r.7 e.v.) schreef: "De kans lijkt mij groot dat we met een hoekhuis te doen hebben" wordt door die informatie volmondig bevestigd. Doch welk hoekhuis wordt hier bedoeld? Een van de hoekvormende straten wordt uitdrukkelijk genoemd: de cortryckstraete. Het is uit dit toponiem dat in die tijd eveneens cudderredutstraete ontstond, twee eeuwen voordien curterijgstr.(Fris) heette, op het einde van de 18de eeuw de vorm Korte Ridderstraat te voorschijn kwam. De aanduiding "naer de parade plaetse" liegt er evenmin om. Zoals voldoende bekend is, heette de open ruimte vóór het schepen(en)huus van in de vroegste tijd (Stadsrek. 12 mei 1317) tScotelvat. In de 16de eeuw begon men die "teljoor" Paradeplaats te noemen, een naam die in 1812 voor goed zou vervangen worden door Botermarkt. Het valt op dat men de tweede hoekvormende straat niet noemt maar zich vergenoegt de richting van de weg aan te duiden. Het kan niet anders of we hebben te maken met de hoek die veel later (wanneer? stellig vóór de slooping van blok A) zal ingenomen worden door de magazijnen van 't Belfort (met uithangteken), mode en zijdestoffen, pelterijen, huis S. Vangheluwe.

Heel waardevolle details zijn we onze vriend Hebbelynck verschuldigd, namelijk dat 1/ De Vier Eemers het bord-teken is in 1863 van een kruidenierswinkel gehouden door L.Delatour en gelegen aan de Korte Ridderstr. nr. 11. 2/ kwestieuze winkel, Korte Ridderstr. 11, deel zou uitgemaakt hebben van het in 1960 af te breken huizenblok (blok B).

Jammer genoeg dekken deze details elkaar geenszins.

Ziehier waarom. Evenals het met de Catalognestraat 't geval was begonnen de huisnummers van de K.R.str. te tellen vanaf het Stadhuis-Belfort. De winkel van Delatour bevond zich dus aan de linkerzijde van de straat (blok A). In 1896 - dus even voor de slooping van blok A - telde die straatkant 11 huizen, alle handelszaken: 1 tabak; 3 schoenen; 5 lijnwaad; 7 varkensslager; 9 wapens; 11 kruidenierswaren Demetter, opvolger van Delatour; 13 schoenen; 15 mercerieën, 17 kruideniersw.; 19 sloten; 21 ellegoederen. De rechterkant van de straat, die aanzienlijk korter was, telde heel wat minder gebouwen waarvan twee (nr. 6 en nr. 8) ingenomen waren door Vangheluwe; na de slooping van blok A zal deze ook nr. 2 innemen.

Met de afbraak van blok A verdwenen dus ontegensprekelijk de woningen van de K.R.str. onpare nrs. en die van de Catalognestr. pare nrs., inbegrepen de VIER EEMERS van Demetter. Laten we recapitulerend al de ons tot nog toe bekende bijzonderheden chronologisch gerangschikt in ogenschouw nemen:

- 1476: aan de brabantstrate een uithangbord (-teken?); vier hemskinderen. Belangt ons niet aan.
- 1664: op de hoek van de cortryckstr. een uithbord (teken?); vier heemers.
- 1689: tegen over het belfort een uithbord (teken?); vier heemers; hostelrye.
- 1789: aan de St. Jansstr. een uithbord (teken?); vier heemers. Belangt ons niet aan.
- 1813: by het belfort een uithbord (teken?); vier eemers; waarschijnlijk herberg.
- 1822: by het belfort een uithbord (teken?); vier eemers; aubergie.
- 1822^a: by het belfort een uithbord (teken?); vier eemers; waarschijnlijk aubergie.
- 1822^b: aan de korte rudderstr. een uithbord (teken?); vier heemers; staminee.
- 1834: niet meer genoemd; waarschijnlijk nog herberg doch geen post meer voor bode of voituren.
- 1863: aan de Korte Ridderstr. 11; uithangbord of (-teken?); Vier Eemers; kruidenierswinkel.

Wat leert ons die kleine opsomming? De herberg-hostelrye-aubergie De Vier Heemers heeft zich steeds bevonden by het belfort. Aldus heette tot 1812 het gedeelte straat dat de Marjolyn straete met de Parade Plaetse verbond. Vanaf 15-12-1812 (zie Nouvelles dénominations en français et flamand des rues, places, etc. de Gand, chez C.J.Fernand, janvier 1813) kreeg dat stuk straat tegelijkertijd met de Parade Plaetse de naam van Boter-merkt = Marché au Beurre. Vandaar dat we in latere tijd het hoekhuis 't Belfort gemerkt zien als Botermerkt nr. 7 en Korte Ridderstr. Nrs. 2-6-8.

Het ware een doenlijke zaak na te gaan in welk jaar de herberg textielwinkel geworden is en in welk jaar Deletour ten tonele verscheen. Het volstaat vast te stellen dat de uiter-aard klein behuisde winkel De Vier (H)Eemers niet op een hoek maar te midden van een rij huizen gelegen was. Tevens valt te noteren dat vóór 1812 heemers met h en na 1812 zonder h geschreven werd, de staminee-naam niet te na besproken.

Inmiddels hebben we nog geen woord gerept inzake het uithangteken zelf. Het spreekt vanzelf dat een afbeelding van de Vier Heemskinderen, parmantig gezeten op hun onweerstaanbaar Ros Beiaard (schilderij of beeldhouwwerk) de gevel van de herberg-aubergie versierd heeft. Dergelijke gewrochten niet onverwoestbaar zijnde is het niet uitgesloten dat ons schilderij of beeldhouwwerk op een bepaald ogenblik de plaats moest ruimen voor een heel wat pretentielozer bord. Niet uitgesloten dat- wat meermaals gebeurde - de betekenis van dat woord heemers eerst vervaagde om naderhand in het vergeetboek te geraken en om uiteindelijk overgeplant te worden op het begrip eemers, de Gentse vorm van emmers.

Het zal dan ook wel zo geweest zijn dat, laten we zeggen in de 19de eeuw, het uithangbord inderdaad een stel authentieke

emmers te aanschouwen gaf. Hoe anders te verklaren dat we aan de Koornmarkt een herberg "In de DRIE Eemers" aantreffen? Het zou waarachtig te absurd klinken te veronderstellen DRIE Heemkinderen in plaats van vier in actie te zien! De heer Hebbelynck was zo voorzichtig en verstandig de door de heer H. Collumbien gestelde vraag "Wat met die Viereemersstraat?" onbeantwoord te laten. Voorlopig zullen we ons vergenoegen met zijn wijs voorbeeld na te volgen in de hoop en in de verwachting dat andere en betere informatie ons in een zeer nabije toekomst zullen toelaten wel met een aanvaardbaar antwoord voor de dag te komen.

ANTWOORD op Vraag Nr. 23 van Ir. Roels door H. Collumbien

Het huis "De Groote Steur" dateert van ongeveer 1400. Er bestond vroeger ook een "Kleine Steur" die gelegen was naast de Grote Steur, kant Lange Munt. Vermeldenswaardig is dat in de 15e eeuw dit huis bewoond werd door Jacob de Ketelboetere die de gekende muurschildering in het Groot Vleeshuis liet maken. In 1667 werd de gevel van de Groote Steur in steen gebouwd en in 1884 liet de toenmalige eigenaar, de Gentse mecenas Ernest Lacquet, het restaureren in oorspronkelijke stijl.

Het huis in de Kathelijnestraat 11, is "De Pelicaen". Er waren in Gent vroeger verschillende huizen die "De Pelicaen" genoemd werden, zo o.m. het Hôtel Van der Meersch op de Nederpolder en de "Platte Beurs" in het Klein Turkije. De "Pelicaen" uit de S.-Kathelijnestraat dateert niet van 1701, maar werd in dit jaar herbouwd. Deze zeer mooie woning werd gerestaureerd van 1916-tot 1920. Zij was vroeger het lokaal van de "Commissie voor Monumenten en Stadsgezichten". Zeer mooie foto's van dit huis, zowel binnen als buiten, zijn te bekomen in het A.C.L. te Brussel.

* * * * *

VARIA

- * Uit een circulaire van Gouverneur De Kinder aan de Gemeentebesturen van Oost-Vlaanderen: "Het is bedroevend vast te stellen dat de ter zake verantwoordelijke overheid zo weinig begrip betoont voor een harmonieus en esthetisch verantwoord leefmilieu en het zonder ernstig onderzoek naar alternatieven, opoffert aan de zogenaamde regels van de verkeerstechniek of de dikwijls niet of onvoldoende gegronde eisen i.v.m. het openstellen van een parkeerruimte. Terecht wordt dergelijke betreuzenswaardige handelwijze aan de kaak gesteld door de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen en door alle verenigingen en personen die met het lot van het leefmilieu begaan zijn.

* Ghendtsche Chronijcke

Ter intentie van onze leden die luisteren naar deze radio-kroniek van B.R.T. Oost-Vlaanderen: Deze kroniek wordt verder gezet in 1973 maar wordt niet meer opgenomen in het "Splinternieuws" van 18.30. Zij is te beluisteren iedere maandag in het programma dat begint om 18 uur.

- * In het Algemeen Rijksarchief, Galerij Ravenstein, 78 Brussel zijn afgietsels van de volgende zegels te bekomen:
 - n. 1524 Stad Gent (1288)
 - n. 31986 Stad Gent (1330)
 - n. 1468 Stad Gent, ad causas (1402)
 - n. 3468 Stad Gent, ad causas (1436)
 - n. 6953 Stad Gent, ad causas (1450)

Prijs per afgietsel: 30 F (Voor schoolgebruik: 20 F)

* * * * *

BIBLIOTHEEK EN ARCHIEF

- * M. BROECKHOVE, Kunstschilder Gaston Willemsen. Naar aanleiding van een retrospectieve tentoonstelling Kermis Schilderijen, tekeningen en pastels 1939- 1962 in het Museum voor Volkskunde te Gent 13 mei- 11 juni 1972, Overdruk Oostvlaamse Zanten, XLVII, 1972, nr. 4-5, blz. 155-57
- * E. DHONT, Akademische proefschriften over de geschiedenis van de provincie Oost-Vlaanderen en het Graafschap Vlaanderen. Systematisch overzicht van de Verhandelingen voorgelegd aan de Belgische universiteiten (1921-1960), Overdruk, Kultureel Jaarboek Oost-Vlaanderen, 1971, blz. 231 -258
- * W. PREVENIER, De zin van de lokale geschiedschrijving, Overdruk, Kultureel Jaarboek Oost-Vlaanderen, 1971, blz. 267-273.
- * W. STEENHAUT, De Stakingen te Gent (1872-1902) Overdruk, Kultureel Jaarboek Oost-Vlaanderen, 1971, blz. 327-354.
- * R. VAN DEN ABEELE, Grondbezit en Landbouwbedrijven te Sint-Martens-Latem van de 16e tot de 19e eeuw, Overdruk, Jaarboek II, 1971 van de Heemkring Scheldeveld, blz. 19-92
- * Ad. BAEYENS, De Zang der torens, Gent, De Christelijke Kunstgilde, (1951), 4°, 239 pp., ill.
- * L. DE VRIESE, Gentse spreekwoorden en spreekwijzen. Derde vermeerderde en gansch herziene uitgave, Gent, Van Doosselaere, 1907, 8°, 30 pp.
- * L. VAN AVERBEKE, Geschiedenis van Wondelgem, Wondelgem, 1968, 8°, 78 pp., ill.

Aan alle schenkers hartelijk dank !

Als ruilabonnementen ontvingen we:

- * Heemkring Scheldeveld, Jaarboek II, 1971, 8°, 131 pp., ill.
- * Onze dekenijen, nr. 6 nov.-dec. 1972
- * Berichten van de heemkring Scheldeveld, jg. IV, nr. 4, dec. 1972

* * * * *

GENT IN DE PERIODIEKE PERS

*
In "Knack" van 25 oktober 1972 (blz. 43-44) en van 1 november 1972 (blz. 33-36) verschenen 2 artikels getiteld: "BETON IN DE GENTSE LEIE". Het is in feite een interview met ons lid Ingenieur André Mertens, die op het Ministerie van Openbare Werken belast is met de zorg over het onroerend kunstpatrimonium van Oost-Vlaanderen. Er worden heel wat wijze zaken in verteld en wij kunnen onze leden de lectuur van deze artikels ten zeerste aanbevelen. Nog veel liever zouden wij hebben dat onze locale autoriteiten ze lazen en er enkele nuttige lessen uittrokken ten profijte van Gent.

In verband met de sinds jaren geplande Leiedemping wordt de sombere diagnose geciteerd die in 1970 gesteld werd door enkele Britse journalisten: "De Stad Gent staat op het punt vermoord te worden. Deze misdaad wordt dezer dagen beraamd door stomme technokraten, aangemoedigd door lokale winstzoekers en geduld door kortzichtige stadsedielen.

Ingenieur Mertens houdt telkens het hart vast als hij kennis neemt van elk nieuw plan van een promotor voor Gent, want daaruit blijkt telkens dat het behoud van het kunsthistorisch patrimonium de zorg zal wezen van de bouwers van shopping-centers, multiflats, kantoortorens en parkeerhallen.

Wij kunnen natuurlijk al het lezenswaardige uit deze artikels hier niet citeren, maar willen tot slot wel een paar feiten vermelden die weinig gekend zijn en die ons een verontrustend beeld geven van wat in sommige technokratische breinen omgaat. Zo bvb.: Had Openbare Werken in 1936 kunnen beginnen aan de autosnelweg Brussel-Oostende, dan had men hem volgens de plannen van toen dwars door Gent gelegd.

Over St-Michielsbrug!!!

Verder: "Het oorspronkelijk tracé van de E.3 werd gewijzigd en ligt nu 4 Km te dicht bij het centrum van Gent. Die polluerende internationale weg snijdt nu door Ledeberg waardoor hij over enkele kilometers ook als straat dient en het snelverkeer uit Denemarken en Lissabon er klem rijdt tussen de bestelwagentjes van bakkers en van Gentenaars die uitrijden om een ons tabak".

H.C.

*
Een ander uiterst interessant artikel over Gent verscheen in het Nummer 1-1972 van het Algemeen Nederlands Tijdschrift "Neerlandia", blz. 5-13.

Wij zijn misschien een beetje laat om het te vermelden, maar het werd pas nu onder onze aandacht gebracht.

Het artikel is getiteld: "Gent Morgen tussen Welvaart en Leefbaarheid". Het is een vrij uitgebreid en zeer objectief overzicht van de problemen waarmee onze stad geconfronteerd wordt. Het is van de hand van de gekende journalist Piet Wollaert. Wat ons toch bevreemdt is dat wij moeten grijpen naar een Nederlands tijdschrift om een degelijk artikel te lezen over de Gentse problematiek.

Hoe komt het dat wij artikels van een dergelijk gehalte zo zelden tegenkomen in onze eigen locale pers?

Worden wij dan door onze kranten uitsluitend beschouwd als een volk van duivenmelkers, bolders, kaartspelers en boogschutters?

Deze vraag doet overigens niets af van het respect dat wij hebben voor deze brave, sympathieke mensen.

H.C.

GENT IN DE SPIEGEL VAN ZIJN
DAGBLADEN

- * De heer Achiël Andries werd aangesteld om een nieuwe Maagd van Gent te maken die geplaatst zal worden in de Voldersstraat, zie hierover Het Volk van 27-11 blz. 3, Vooruit van 2/3-12 blz. 13, Het Volk van 5-12 blz. 12, De Gentenaar van 5-12 blz. 6 en Het Laatste Nieuws van 6-12 blz. 10.
- * Omtrent gedesaffekteerde kerkhoven rond kerken die een verstoring van het leefmilieu betekenen en opgeofferd worden aan regels van verkeerstechniek, lees de Gentenaar van 2-3-12 1972 blz. 6 en het Laatste Nieuws van 4 dec. 1972 blz. 10
- * Over de tentoonstelling van "Gentse Hoekjes" in het Museum voor Volkskunde, zie De Gentenaar van 4.12.72 blz. 6
- * Het bericht betreffende de sloping der huizen nrs. 4, 6 en 8 in de Drabstraat verscheen in Het Volk van 7.12.72
- * Gent kreeg een advieskommissie Ruimtelijke Ordening Oost-vlaanderen, zie Vooruit van 25/26-11-72 blz. 13.
- * Een uitgebreid artikel getiteld "De opschriften van Prudens van Duyse" verscheen in De Gentenaar van 15.11.72 blz. 9
- * Voor de liefhebbers van hedendaagse kunst "Opening van cultureel informatief centrum te Gent" in Het Volk van 2/3-12-72 blz. 15, Vooruit van 23.12 Blz. 13, Het Laatste Nieuws van 4.12.72 blz. 16

BIBLIOGRAFISCHE SPROKKELINGEN

- * Overkort verschijnt bij de uitgeverij Familia et Patria te Handzame te werk Toonneel der Steden van 's Konings Nederlanden, met hare beschrijvingen uitgegeven door Joan Blaeu in 1649. Deel I. De steden van Vlaenderen, Artois en Vlaenderen onder de Verenigde Nederlanden, Formaat: 29 X 21 cm. Het boek telt circa 270 blz. tekst en platen over een volle blz. en 48 uitslaande grondplannen van steden. De delen zijn afzonderlijk verkrijgbaar. Prijs per deel: 1250 F. Ook verkrijgbaar in de plaatselijke boekhandels.
- * Een facsimili-druk van het werk van Frans De Potter "Gent Van den oudsten tijd tot heden" is thans ook volledig verkrijgbaar. Acht delen. Totale prijs: 4.800 F/- Losse delen niet afzonderlijk verkrijgbaar.
- * V. SPEECKAERT, Geschiedenis van Gent, IX, in Onze Dekenijen, nr. 6, nov-dec. 1972, blz. 1-2.
- * J. DECAVELE, Het Uitzicht van Gent ten tijde van Keizer Karel, Het panoramisch plan van 1534, in: Toerisme in Oost-Vlaenderen, 21° jg, nr. 4, juli-aug., 1972, blz. 68-71.
- * P. KLUYSKENS, De bewogen lotgevallen van de Sint-Pietersabdij, in DE GENTENAAR, 20 november 1972 blz. 8, 27-11-72 blz. 8 en 5 december 1972 blz. 9